

Otrzymany: 12.11.2019
Zaakceptowany: 24.09.2020

Kamil Decyk
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Potencjał produkcyjny sektora usług w krajach członkowskich Unii Europejskiej

PRODUCTION POTENTIAL OF SERVICE SECTOR IN EU MEMBER STATES

Zaprezentowane w artykule wyniki badań własnych bazują na danych wtórnych pozyskanych z europejskiej bazy – Eurostat. Treści przedstawione w opracowaniu dotyczą problematyki szeroko rozumianej produktywności sektora usług, stanowiącej część badań, które w pełnym podejściu badawczym poszerzone są jeszcze o aspekt innowacyjności ww. sektora. W nawiązaniu do poruszanej w badaniach tematyki, za problem badawczy przyjęto rolę i znaczenie sektora usług w gospodarkach państw Unii Europejskiej w XXI w. W tej perspektywie jednym z celów prowadzonych badań była m.in. identyfikacja potencjału produkcyjnego charakteryzującego sektor usług państw członkowskich Unii Europejskiej. Do realizacji ww. celu wykorzystano wspomnianą metodę analizy danych wtórnych, przegląd literatury krajowej i zagranicznej z zakresu omawianej tematyki, a także metody statystyczne w postaci statystyki podstawowej (średnia arytmetyczna, odchylenie standardowe), które szczególne zastosowanie miały podczas agregowania państw do grup o określonym potencjale produkcyjnym sektorów usług.

Rozpatrując wszystkie wskaźniki potencjału produkcyjnego analizowane w artykule (liczba przedsiębiorstw, liczba zatrudnionych, wartość produkcji) wśród krajów UE, sektorem usług o najwyższym potencjale produkcyjnym charakteryzowały się: Francja, Wielka Brytania, Niemcy, Włochy, Niemcy oraz Hiszpania – z wyjątkiem wartości produkcji. Polska zaklasyfikowana została do państw o średnim potencjale z wyjątkiem wskaźnika określającego wartość produkcji – poziom niski.

Słowa kluczowe: potencjał produkcyjny, produktywność, sektor usług, kraje członkowskie UE
JEL Codes: D24, L80, O52

Wprowadzenie

Usługa poza wyrobem gotowym jest jedną z form produktów, które są oferowane przez przedsiębiorstwa w wyniku prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Wszystkie podmioty gospodarcze, które świadczą usługi na terenie danego państwa lub poza jego granicami tworzą tzw. sektor usług. Smid¹ zdefiniował pojęcie sektora, jako zbioru przedsiębiorstw, prowadzących tą samą działalność podstawową, czyli zajmujących się wytwarzaniem wyrobów bądź usług o podobnym przeznaczeniu. Do sektora usługowego zaliczane są tzw. sekcje gospodarki narodowej danego państwa, oznaczone umownie literami alfabety.

¹ Smid W.: *Leksykon przedsiębiorcy*. Poltext, Warszawa, 2010, s. 216.

Zgodnie z podejściem teoretycznym do gospodarki dzieli się ona na trzy sektory: rolniczy, przemysłowy oraz usługowy (tzw. trzeci sektor). Zwolennicy tej koncepcji, m.in. Fourastie, Fisher oraz Clark² wskazywali na zmianę wymienionych sektorów w perspektywie rozwoju cywilizacyjnego. Ich zdaniem jednocześnie z rozwojem gospodarczym rosła produktywność w rolnictwie, a także występowało nasycenie popytu. Pozwalało to w efekcie na uwolnienie nadwyżki siły roboczej zatrudnianej w przemyśle. Zgodnie z tą koncepcją, analogiczne zależności powodowały przesunięcie zatrudnienia do sektora usług. Tego typu przemieszczenia z teoretycznego punktu widzenia są niebezpieczne ze względu na nasycenie popytu oraz uwalnianie siły roboczej w sektorze trzecim, która jednak nie znajduje zatrudnienia w nieistniejącym sektorze czwartym³. Zgodnie z Riddlem, Ott'em czy Markiem i Kravise⁴, efektywny wzrost sektora trzeciego oraz wzrost jego wpływu na całą gospodarkę możliwy jest tylko wówczas, gdy interwencjonizm państwowy ograniczony jest do minimum. Co więcej, w literaturze wskazuje się, że w przypadku sektora usług nie wystąpią ograniczone możliwości rozwoju gospodarczego. Wynika to po pierwsze z obecności usług rządowych, a nie tylko konsumpcyjnych (które mają ograniczone możliwości ewolucji), a po drugie z korzystnych warunków rozwojowych przedsiębiorstw podejmujących działania w zakresie innowacyjnych technologii. W perspektywie szerokiego zainteresowania problematyką sektora usług i ukierunkowania działań wielu krajów Unii Europejskiej (UE) w jej kierunku, interesującymi aspektami wydają się być wszelkie wielkości i wartości ekonomiczne pozwalające scharakteryzować jego specyfikę. Z tego względu w opracowaniu przedstawiono wyniki badań łączące problematyki produktywności z sektorem usług. Stanowią one mogą jeden z wielu sposobów wyjaśnienia problemu badawczego w postaci: roli i znaczenia sektora usług w gospodarkach krajów w XXI w. W perspektywie wzrostu gospodarczego sektor ten nabiera coraz większego znaczenia i wpływa na sytuację ekonomiczną wszystkich krajów europejskich. W myśl tak przedstawionego problemu, za cel opisywanych badań przyjęto identyfikację potencjału produkcyjnego charakteryzującego sektor usług państw członkowskich UE. Do realizacji przedstawionego założenia posłużyły trzy metody badawcze. Pierwszą z nich była analiza i krytyka piśmiennictwa krajowego oraz zagranicznego. Na jej podstawie przedstawiono problematykę potencjału produkcyjnego i produktywności w świetle teoretycznym. Drugą z zastosowanych metod była analiza danych wtórnych z bazy danych statystycznych Eurostat. Trzecią metodę stanowiły metody statystyczne (statystyka opisowa – średnia arytmetyczna, odchylenie standardowe), które szczególnie zastosowanie miały podczas agregowania państw UE do grup o określonym potencjale produkcyjnym sektorów usług. W ten sposób zidentyfikowano 4 poziomy, które szczegółowo zostaną opisane w dalszej części

² Fourastie J.: *Die Grosse Hoffnung des zwanzigsten Jahrhunderts*. Bund-Verlag, Köln-Deutz, 1954, s. 126-137; Fischer A.: *Economic Progress and Social Security*. Macmillan, London, 1945, s. 8; Clark C.: *The Conditions of Economic Progress*. Macmillan, London, 1957, s. 492

³ Rogoziński P.: *Usługi rynkowe*. Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 2000, s. 93.

⁴ Cyrek M.: *Współczesne zmiany struktury sektora usługowego*. [w:] *Funkcjonowanie gospodarki polskiej w warunkach integracji i globalizacji*, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2005, s. 281.

opracowania. Do badań wykorzystano również narzędzie statystyczne, którym był program Statistica w wersji 13.

Zgodnie z założeniami metodycznymi europejskiej bazy danych Eurostat⁵, rodzaje działalności zaliczane do sektora usług oznaczono symbolami H–N oraz dział 95 z sekcji S (klasyfikacja zgodna z PKD z 2007 r.)⁶. Poszczególne sekcje sektora usług stanowiły podmiot prowadzonych badań. Opisane w opracowaniu badania stanowią część kompleksowych badań prowadzonych w sektorze usług dotyczących jego innowacyjności oraz produktywności. Z uwagi na znaczące braki w danych dotyczących ww. aspektów, sekcja K oraz dział 95 sekcji S zostały pominięte w analizach.

W celu scharakteryzowania sektora usług krajów członkowskich UE dokonano identyfikacji oraz przeprowadzono analizy dotyczące wskaźników (indykatorów, czynników) świadczących o ich potencjale produkcyjnym:

- liczba przedsiębiorstw (w tys.),
- liczba zatrudnionych (w tys. osób),
- wartość produkcji (w mln euro),

Na podstawie wymienionych wskaźników dokonano agregacji państw UE do jednego z czterech poziomów (bardzo niskiego, niskiego, średniego, wysokiego) ze względu na potencjał produkcyjny. Do klasyfikacji tej wykorzystano kryterium grupowania krajów ze względu na syntetyczną miarę potencjału sektora usług. Na podstawie średniej arytmetycznej oraz odchylenia standardowego określono wspomniane wcześniej cztery poziomy każdego z rozpatrywanych wskaźników (tab. 1).

Tabela 1. Kryteria grupowania krajów ze względu na syntetyczną miarę potencjału sektora usług

Poziom	Podstawa grupowania	Opis
I	$d_i \geq \bar{d} + S_d$	bardzo niski poziom danego wskaźnika
II	$\bar{d} < d_i \leq \bar{d} + S_d$	niski poziom danego wskaźnika
III	$\bar{d} - S_d < d_i \leq \bar{d}$	średni poziom danego wskaźnika
IV	$d_i < \bar{d} - S_d$	wysoki poziom danego wskaźnika

Źródło: Opracowanie własne na podstawie (Wysocki, Lira 2003, s. 176)

Dane charakteryzujące potencjał produkcyjny pozyskano z okresu 2008-2016. Do ich analizy wykorzystano wskaźnik dynamiki, w ramach którego określono charakter zmian (malejące, rosnące) zachodzące w zakresie wymienionych trzech wskaźników potencjału produkcyjnego w 2016 r. w stosunku do 2008 r.

Produktywność a sektor usług – rozważania teoretyczne

Aktualnie dynamicznie ewoluuje tzw. „serwicyzacja”, czyli zwiększenie roli i znaczenia sektora usługowego w procesie rozwoju społeczno-gospodarczego w stosunku do sektora przemysłowego oraz rolnego. Zjawisko takie zauważono w Stanach Zjednoczonych już w latach 70. XX w., a aktualnie obserwowalne jest także w Japonii, a także państwach członkowskich UE. Bezpośrednie oddziaływanie sektora usług widoczne jest w zakresie wspomnianej struktury społeczno-gospodarczej kraju, a także w parametrach takich, jak np. miejsca prac czy też produkt krajowy brutto (PKB), który

⁵ Eurostat [sbs_na_1a_se_r2], dostęp on-line dn. 21.03.2019 r.

w znacznej części jest wynikiem działalności podmiotów świadczących usługi. Należy zauważyć także jego pośrednie znaczenie przejawiające się we wzroście produktywności pozostałych sektorów gospodarki⁷. Proces budowy gospodarki opartej na wiedzy (GOW) zgodnie z Uliszak i Grad⁸, w zdecydowanej mierze bazuje na rozwoju nowoczesnego sektora usług, a także innowacyjnego sektora przemysłowego.

Zróżnicowanie działalności usługowej powoduje powstawanie wielu kryteriów klasyfikacji. Jedno z nich wyróżnia trzy grupy usług:

- konsumpcyjne – świadczone indywidualnym osobom, ich obiektem oddziaływania jest użytkownik usługi w postaci osoby fizycznej,
- producenckie – wykonywane na rzecz producentów, obsługujące procesy produkcyjne i będące pośrednim czynnikiem wytwarzania dóbr materialnych,
- rządowe – dostarczane są przez państwo, mają charakter publiczny (opłacana z budżetu państwa)⁹.

Innym kryterium różnicującym działalność usługową jest poziom wykorzystania wiedzy i technologii. W tym zakresie wyszczególnia się usługi tradycyjne oraz nowoczesne. Pierwsze z wymienionych charakteryzują się stosunkowo mniejszą dynamiką wzrostu produktywności i większą intensywnością nakładów pracy (ludzi o niższych lub średnich kwalifikacjach). Zgodnie z taką interpretacją, do usług tradycyjnych można zaliczyć: usługi dystrybucyjne, turystyczne, rekreacyjne, socjalne, a także niektóre transportowe¹⁰. Państwa, w których dominuje taka struktura sektora usługowego wolniej tworzą gospodarkę opartą na wiedzy oraz wykazują zdecydowanie niższy poziom innowacyjności. W konsekwencji, słabo rozwinięte usługi związane z prosperowaniem nowoczesnych gospodarek destymulują oraz powstrzymują przekształcenia strukturalne i tym samym utrudniają osiągnięcie przewagi konkurencyjnej¹¹. Usługi określane jako nowoczesne mają odwrotną specyfikę w stosunku do tradycyjnych. Cechują się wysokim poziomem i tempem wzrostu produktywności oraz dużym udziałem wysoko wykwalifikowanego kapitału ludzkiego. Zaliczyć do nich można m.in.: usługi finansowe, ubezpieczeniowe, niektóre biznesowe i profesjonalne, a także ICT (*Information and Communication Technologies*), czyli informatyczne oraz komunikacyjne w tym także informacyjne.

W dotychczas zaprezentowanych rozważaniach można zauważyć, że problematykę sektora usług należy w wielu aspektach powiązywać z jego produktywnością, której sposób wyliczenia jest wyrażony relacją, zachodzącą między ilością wytwarzanej oraz sprzedanej produkcji, a czynnikami produkcji wykorzystywanymi do jej wytworzenia. Przedstawiciele klasycyzmu uznawali, że produkt (wyrób czy usługa) był efektem

⁷ Skórska A.: *Determinanty i perspektywy rozwoju sektora usług w Polsce – zmiany wewnątrzsektorowe* [w:] Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego., 30(4). Przemiany sektora usług transportowych i turystycznych, red. Z. Ziolo, T. Rachwała, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków, 2016, s. 8.

⁸ Uliszak R., Grad N.: *Innowacyjność kluczem rozwoju firmy IBM*. Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 20/2012, s. 40–41.

⁹ Cyrek M.: *Współczesne zmiany struktury sektora usługowego*, [w:] Funkcjonowanie gospodarki polskiej w warunkach integracji i globalizacji, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2005, s. 279.

¹⁰ Węgrzyn G., Miłaszewicz D.: *Sektor usług w gospodarce opartej na wiedzy – analiza porównawcza*. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego 47/3, 2017, s. 437-438.

¹¹ Ibidem, 2017, s. 434.

synergicznego zastosowania trzech czynników wytwórczych, do których zaliczono: ziemię, pracę i kapitał¹². Klasyczny układ czynników produkcji został nieznacznie zmodyfikowany przez Roberta Solowa i Trevora Swane'a w 1956 r. W modelu długookresowego wzrostu zamiast ziemi pojawił się czynnik związany z technologią, który wszedł w skład agregatowej funkcji produkcji¹³.

Produktywność rozumiana jako stopień wykorzystania czynników wytwórczych w relacji do efektów osiągniętych w wyniku ich stosowania, stanowi jedną z kilku miar efektywności wykorzystania wszystkich zasobów będących w dyspozycji państwa czy też przedsiębiorstwa¹⁴. Wierzbicka¹⁵ uważa, że produktywność rozumiana w ten sposób powinna być jednym z podstawowych kryteriów oceny funkcjonowania systemów wytwórczych w krajach wysoko rozwiniętych. Każdy system produkcyjny zgodnie z podejściem klasycznym charakteryzuje się zbiorem zasobów wejściowych, procesami (podstawowymi oraz pomocniczymi) w nim zachodzącymi, a także zbiorem produktów. Dodatkowo występuje możliwość określenia jego poziomu produktywności. Wśród elementów wejściowych, które stanowią tzw. potencjał produkcyjny i w kolejnych etapach ulegają przekształceniom, wymienić należy m.in. wyposażenie produkcyjne, materiały, kapitał, ludzi, energię, wiedzę, informację itp. Efekty tak interpretowanego systemu produkcyjnego mogą być różnorodne. Zaliczyć można do nich przykładowo wyroby czy usługi, ale także odpady produkcyjne czy informacje¹⁶.

Wyniki badań

Liczba podmiotów i zatrudnionych sektora usług w krajach UE

Na podstawie danych pochodzących z bazy Eurostatu, które dotyczą sektora usług w krajach UE, stworzono zestawienie państw w zakresie liczby przedsiębiorstw sektora usług (tab. 2). Zgodnie z zaprezentowanymi informacjami w badanym okresie we wszystkich państwach UE wystąpił wzrost dynamiki analizowanego wskaźnika. Największy, niemal siedmiokrotny (698,2%) przyrost liczby podmiotów zaobserwowano na Słowacji. Drugim krajem, w którym odnotowano znaczny wzrost opisywanego wskaźnika była Holandia – dynamika 234,5%. Na podstawie tych danych można zaobserwować, że w tych krajach w badanym okresie wystąpiła znaczna poprawa warunków do tworzenia nowych przedsiębiorstw usługowych.

W przypadku Słowacji niemal siedmiokrotny wzrost liczby podmiotów w badanym okresie w głównej mierze był efektem nieco ponad pięciokrotnego przyrostu w latach 2008-2012. Związany on był przede wszystkim ze znaczącą deregulacją gospodarki,

¹² Bartkowiak R.: *Historia myśli ekonomicznej*. Wydawnictwo PWE< Warszawa, 2003, s. 42.

¹³ Zielińska-Głębocka A.: *Analiza produktywności polskiego przemysłu. Aspekty metodyczne i empiryczne*. *Ekonomista*, 3/2004, s. 337.

¹⁴ Kozioł L.: *Metodyczne aspekty oceny produktywności*. Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 727, 2007, s. 25; Dudziak A., Piekarski W., Stoma M.: *Zarządzanie produktywnością a ryzyko operacyjne działalności polskich przedsiębiorstw*, monografia pokonferencyjna: „Innowacje w Zarządzaniu i Inżynierii Produkcji”, Zakopane, 2014, s. 240.

¹⁵ Wierzbicka W.: *Produktywność pracy przedsiębiorstw prywatnych w Polsce – ujęcie regionalne*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Seria: Administracja i Zarządzanie, 97, 2013, s. 242.

¹⁶ Smoleński S.: *Zarządzanie produktywnością w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Ośrodek Postępu Organizacyjnego, Bydgoszcz, 2000, s. 38.

a także ze skutkami kryzysu gospodarczego. Tak gwałtowny wzrost liczby podmiotów można także tłumaczyć akcesją Słowacji do strefy euro. To stwierdzenie potwierdza również dynamika wartości państw, które w okresie objętym badaniami przyjęły wspólną europejską walutę, tj.: Estonia (2011 r.), Łotwa (2014 r.) czy Litwa (2015 r.). Wzrost liczby przedsiębiorstw w tych krajach był znacznie większy niż w innych państwach wschodniej Europy, np. Polsce, Rumunii, Bułgarii czy Czechach, które nie wprowadziły waluty euro.

Tabela 2. Liczba przedsiębiorstw sektora usług w krajach UE (w tys.)

Lp.	Wyszczególnienie	Rok			Dynamika 2016/2008 (%)
		2008	2012	2016	
1	Włochy	1 594	1 626	1 670	104,7
2	Francja	1 037	1 368	1 490	143,6
3	Hiszpania	1 185	1 107	1 299	109,6
4	Niemcy	982	1 115	1 296	131,9
5	Wielka Brytania	921	947	1 270	137,8
6	Polska	518	566	698	134,7
7	Holandia	272	461	639	234,5
8	Portugalia	450	397	455	101,1
9	Szwecja	320	375	406	126,9
10	Czechy	375	388	401	107,0
11	Grecja	338	306	382	113,0
12	Belgia	194	283	338	174,1
13	Węgry	284	271	292	103,0
14	Rumunia	171	157	188	109,9
15	Austria	157	170	179	114,2
16	Słowacja	24	123	171	698,2
17	Bułgaria	95	118	138	144,6
18	Irlandia	114	123	127	111,8
19	Dania	108	116	123	114,3
20	Finlandia	105	110	120	113,7
21	Litwa	46	48	77	165,2
22	Słowenia	46	55	71	152,5
23	Chorwacja	68	63	70	103,5
24	Łotwa	36	46	61	168,8
25	Estonia	22	29	35	159,9
26	Cypr	16	17	20	124,4
27	Luksemburg	15	17	19	128,4
28	Malta	11	10	13	115,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu [sbs_na_1a_se_r2] (11.04.2019).

Na Słowacji, w latach 2012-2016, przyrost podmiotów usługowych był mniejszy niż w okresie 2008-2012 i przypuszczalnie mógł wynikać z poziomu kształtowania się głównych wskaźników makroekonomicznych np.: wielkości PKB *per capita*, stopy inflacji, a także wartości obrotów oraz tempa wzrostu handlu zagranicznego. Wszystkie te wskaźniki w latach 2011–2016 wykazywały pozytywne trendy i sprzyjały powstawaniu nowych przedsiębiorstw. Od 2014 r. gospodarka zaczęła osiągać nawet deflację, w przytoczonym roku na poziomie -0,1¹⁷. Stan niskiej inflacji natomiast

¹⁷ *Gospodarka Słowacji w pierwszym kwartale 2016 r.* Urząd Statystyczny RS, Narodowy Bank Słowacji, Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.: <https://bratyslawa.msz.gov.pl/>

utrzymywał się aż do 2019 r. W kontekście wielkości PKB, największy udział wartościowy poza przemysłem (27,8%) miały sekcje usługowe, do których zaliczono np.: handel, hotelarstwo, gastronomię i transport (19,6%). Na czwartym miejscu sklasyfikowano usługi w zakresie nauki i administracji, na szóstym natomiast pośrednictwo w zakresie nieruchomości (3,9%). Wysoki udział tych sekcji w tworzeniu PKB można wyjaśniać rozwiniętym handlem zagranicznym (stałe tempo wzrostu importu oraz eksportu) oraz potencjałem turystycznym Słowacji. Ten ostatni czynnik miał odzwierciedlenie m.in. w ruchu turystycznym. W 2015 r. z usług związanych m.in. z zakwaterowaniem skorzystało 1,73 mln osób z zagranicy, tj. wzrost o 17,1% w stosunku do 2014 r. Wliczając do tej statystyki także Słowaków, przedsiębiorstwa z tej sekcji „obsłużyły” aż 4,33 mln osób.

Najwięcej podmiotów gospodarczych z sektora usług wśród wszystkich krajów UE zarejestrowanych było we Włoszech – 1 670 tys., w których w 2016 r. liczba przedsiębiorstw uległa nieznacznemu wzrostowi w stosunku do wcześniej omawianych krajów – dynamika 104,7%. Jednocześnie był to jeden z czterech krajów charakteryzujący się najniższą dynamiką, sklasyfikowany tuż przed Portugalią (101,1%), Węgrami (103,0%) i Chorwacją (103,5%). Wśród państw UE, które miały jedną z większych liczb podmiotów w 2016 r., największą dynamiką charakteryzowała się Holandia, a także Francja – 143,6%, a następnie Wielka Brytania – 137,8% oraz Polska – 134,7%. Holandia była ostatnim z tzw. „siódemki” państw dominujących pod względem liczby przedsiębiorstw w sektorze usługowym.

Kolejnym wskaźnikiem świadczącym o potencjale produkcyjnym państw UE, poza liczbą przedsiębiorstw, była liczba zatrudnionych osób w sektorze usług wyrażona w tys. osób (tab. 3). Rozpatrując wszystkie kraje unijne w zakresie tego wskaźnika należy zauważyć, że każdy z nich charakteryzował się dynamiką wzrostową. Interesujące jest to, że pierwsze siedem krajów z największą liczbą zatrudnionych w 2016 r. było takie same jak w przypadku wskaźnika liczby podmiotów. W zaprezentowanym w tabeli 3 zestawieniu, różniły się one między sobą jedynie zajmowanymi miejscami. Państwem unijnym, w którym w 2016 r. odnotowano największą liczbę zatrudnionych w sektorze usług były Niemcy – 12 591 tys. osób. Kolejne pozycje zajęły m.in.: Wielka Brytania, Francja, Włochy czy Hiszpania. Hierarchia państw pod względem liczby zatrudnionych prezentowała się analogicznie w latach 2008 oraz 2012. Tak jak mogło się intuicyjnie wydawać zauważono związek, że tym większe zatrudnienie w usługach, im więcej ludności zameldowanych w danym państwie.

Zgodnie z danymi Eurostatu¹⁸ z 2016 r., największa liczba ludności zamieszkiwała Niemcy – 82 175 tys. osób, co stanowi 16,1% mieszkańców UE. Druga w tej klasyfikacji była Francja – 66 638 tys. osób (13,1%), a trzecia Wielka Brytania – 65 379 tys. osób (12,8%). Wśród pierwszych siedmiu krajów z największą liczbą zatrudnionych, Niemcy charakteryzowały się najwyższą dynamiką na poziomie 138,4%. Druga pod tym względem była Polska ze wzrostem wskaźnika o 22,3% w stosunku do 2008 r.

pl/c/MOBILE/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/sytuacja_gospodarcza/gospodarka_slowacji_w_pierwszym_kwartale_2016_roku; Dane Eurostatu: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&code=tec00118&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.

¹⁸ Dane Eurostatu: <https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&language=en&code=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.

Poza wspomnianymi krajami oraz Wielką Brytanią (dynamika 119,1%) wśród pierwszych siedmiu państw, liczba osób zatrudnionych w sektorze usług nie ulegała dużym wahaniom. W całej klasyfikacji jednak dominowała dynamika odnotowana na Słowacji. W sektorze usług tego kraju zanotowano wzrost liczby osób zatrudnionych o 209 tys. w 2016 r. w stosunku do 2008 r. Stanowiło to jednocześnie przyrost na poziomie 71,3%, który był największym wśród wszystkich krajów unijnych.

Tabela 3. Liczba zatrudnionych sektora usług w krajach UE (w tys. osób)

Lp.	Wyszczególnienie	Rok			Dynamika 2016/2008 (%)
		2008	2012	2016	
1	Niemcy	9 094	10 564	12 591	138,4
2	Wielka Brytania	8 966	8 869	10 680	119,1
3	Francja	-	6 872	7 144	104,0*
4	Włochy	5 680	5 532	5 831	102,7
5	Hiszpania	5 287	4 796	5 370	101,6
6	Holandia	2 779	2 642	2 902	104,4
7	Polska	2 278	2 396	2 788	122,3
8	Szwecja	1 206	1 302	1 468	121,7
9	Belgia	994	1 172	1 322	133,0
10	Portugalia	1 270	1 142	1 316	103,7
11	Rumunia	1 122	1 123	1 280	114,1
12	Czechy	1 061	1 056	1 160	109,3
13	Austria	1 003	1 070	1 139	113,6
14	Grecja	992	851	1 138	114,7
15	Węgry	957	925	1 064	111,1
16	Dania	662	622	756	114,1
17	Irlandia	605	550	667	110,1
18	Bułgaria	557	595	665	119,2
19	Finlandia	555	582	613	110,3
20	Słowacja	293	420	503	171,3
21	Chorwacja	352	338	359	102,0
22	Litwa	293	281	347	118,4
23	Łotwa	234	219	267	114,4
24	Słowenia	185	184	209	112,7
25	Estonia	145	146	159	109,5
26	Luksemburg	109	116	133	121,3
27	Cypr	95	97	108	113,6
28	Malta	-	55	-	-

* dynamika w latach 2016/2008

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu [sbs_na_1a_se_r2] (11.04.2019).

Pod względem dynamiki, Słowacja – podobnie jak w przypadku liczby przedsiębiorstw – ponownie okazała się najlepszą unijną gospodarką. Powodem takiej sytuacji mogła być wspomniana sytuacja gospodarcza kraju. Poza tym, dynamikę liczby osób zatrudnionych można tłumaczyć kształtowaniem się m.in. dwóch wskaźników. Pierwszym z nich był ogólnym poziom wynagrodzeń brutto, który zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego¹⁹ w latach 2011–2016 sukcesywnie rósł od 786 euro do 867 euro,

¹⁹ *Gospodarka Słowacji w pierwszym kwartale 2016 r.* Urząd Statystyczny RS, Narodowy Bank Słowacji, Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.: https://bratyslawa.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/sytuacja_gospodarcza/gospodarka_slowacji_w_pierwszym_kwartale_2016_roku

co oznaczało progres na poziomie 10,3%. Drugim powodem tak dużego wzrostu dynamiki liczby osób zatrudnionych w sektorze usług mogła być zmiana poziomu minimalnego wynagrodzenia w gospodarce Słowacji. Zgodnie z raportem *Key figures on Europe 2017 edition. Statistical books*²⁰, w którym porównano dane z 2008 r. ze stanem w 2017 r., w kraju tym nastąpił jeden z większych wzrostów poziomu wynagrodzeń minimalnych (o 80%) obok takich państw jak Bułgaria (109%) czy Rumunia (99%). W literaturze przedmiotu zauważa się trudności w zdefiniowaniu wpływu minimalnego wynagrodzenia na poziom zatrudnienia. Na jego negatywne przejawy wskazuje neoklasyczny model doskonale konkurencyjnego rynku pracy. Płaca minimalna z jednej strony jest to generatorem kosztów po stronie pracodawcy zmuszającym go do ograniczenia zatrudnienia lub nawet zwolnień, co w efekcie ogranicza dostęp do rynku pracy osobom w szczególnej sytuacji, np. młodym, długookresowo bezrobotnym czy też kobietom. Z drugiej strony interwencyjne podwyższanie płac przez państwo może doprowadzić do bezrobocia oraz wzrostu cen rynkowych. Wówczas pracodawcy będą zmniejszać zatrudnienie i ograniczać tworzenie nowych miejsc pracy²¹. Taka sytuacja występuje z reguły na rynku pracy doskonale konkurencyjnym. Manning²² oraz Krajewska²³ zauważyli natomiast pozytywne skutki wzrostu płacy minimalnej. Według nich w gospodarce występują teoretycznie trzy sytuacje, w których wzrost płac minimalnych będzie miał pozytywne skutki. Po pierwsze rynek monopolistycznego pracodawcy, po drugie duże firmy, które niedostatecznie monitorują wydajność pracy i po ostatnie, gdy istnieją duże koszty mobilności związane z potencjalną zmianą pracy. W opozycji do teorii neoklasycznej stoi również teoria poszukiwań i dopasowań na rynku pracy. Zgodnie z jej założeniami poszukujący pracy podejmują większe wysiłki związane ze znalezieniem pracy, co jest efektem wzrostu płacy minimalnej ponad płacę równoważącą rynek²⁴. Często jest tak, że płaca po okresie bezrobocia jest zbliżona do płacy minimalnej i stąd jej wzrost może spowodować, że bezrobotni chętniej podejmą pracę. Spowodował, że kraj ten znalazł się na jednym z ostatnich miejsc przeliczając liczbę zatrudnionych na przedsiębiorstwo. Gorsze były tylko Słowenia, Czechy, Grecja, Włochy oraz Portugalia.

Wartość produkcji sektora usług krajów UE

Do pełnego przedstawienia potencjału produkcyjnego sektora usług państw UE, poza opisanymi wcześniej dwoma wskaźnikami, wykorzystano również wskaźnik wartości

²⁰ *Key figures on Europe 2017 edition. Statistical books*. Eurostat. European Union, 2017, s. 75. Dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ec0bf3c8-bac1-11e7-a7f8-01aa75ed71a1>

²¹ Nyk M.: *Płaca minimalna wobec oczekiwań podażowej strony rynku pracy*. Studia Prawno-Ekonomiczne, t. XCV, 2015, s. 283; Hajduk K.: *Płaca minimalna w wybranych państwach Unii Europejskiej*. Zeszyty Studenckie. Nasze Studia 9, 2019, s. 200-209; Golnau W.: *Znaczenie płacy minimalnej dla funkcjonowania rynku pracy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, 2007, s. 69; Kozioł W.: *Płaca minimalna w świetle teorii kapitału ludzkiego*. Studia Ekonomiczne, nr 161. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, s. 65.

²² Manning A.: *The real thin theory: monopsony in modern labour markets*, Labour Economics, 10(2), 2003, s. 105–131.

²³ Krajewska A.: *Refleksje o płacy minimalnej*. Studia Prawno-Ekonomiczne, t. XCIV, 2015, s. 303–316.

²⁴ Petrongolo B., Pissarides C.A.: *Scale effects in markets with search*. The Economic Journal, Vol. 116, Issue 508, 2006, s. 21-44.

produkcji wyrażony w mln euro. W jego zakresie zauważyć należy, że wśród pierwszych siedmiu państw UE wystąpiła tylko jedna zmiana w porównaniu do poprzednich klasyfikacji. Miejsce Polski zajęła Szwecja, w której w badanym sektorze wytworzono wartość produkcji na poziomie 231 966 mln euro, co uplasowało ten kraj na siódmej pozycji (tab. 4). Polska w klasyfikacji tej znalazła się na 11 miejscu z wartością produkcji na poziomie 144 303 mln euro, ale w stosunku do wspomnianego kraju z Półwyspu Skandynawskiego dzieliło ją 87 663 mln euro, co stanowiło różnicę na poziomie 37,8%.

Tabela 4. Wartość produkcji sektora usług w krajach UE (w mln euro)

Lp.	Wyszczególnienie	Rok			Dynamika 2016/2008 (%)
		2008	2012	2016	
1	Wielka Brytania	952 463	1 023 323	1 269 407	133,3
2	Niemcy	797 468	861 746	1 041 357	130,6
3	Francja	830 828	912 417	947 400	114,0
4	Włochy	575 811	575 391	602 323	104,6
5	Hiszpania	341 553	306 091	354 580	103,8
6	Holandia	282 826	290 585	342 452	121,1
7	Szwecja	168 686	207 418	231 966	137,5
8	Belgia	150 473	182 603	216 531	143,9
9	Dania	113 662	147 424	173 884	153,0
10	Irlandia	81 817	125 940	158 076	193,2
11	Polska	115 606	115 570	144 303	124,8
12	Austria	96 475	104 775	117 312	121,6
13	Finlandia	68 064	77 033	85 080	125,0
14	Czechy	70 282	66 821	73 140	104,1
15	Portugalia	68 658	59 547	66 502	96,9
16	Rumunia	37 450	36 760	47 941	128,0
17	Grecja	57 925	39 711	41 357	71,4
18	Węgry	34 554	31 701	38 354	111,0
19	Luksemburg	17 533	20 402	36 751	209,6
20	Słowacja	16 477	22 130	30 639	186,0
21	Bułgaria	14 963	15 413	19 502	130,3
22	Chorwacja	18 242	14 507	18 490	101,4
23	Słowenia	14 030	13 278	15 209	108,4
24	Litwa	11 557	11 642	14 602	126,3
25	Estonia	8 451	10 221	11 155	132,0
26	Łotwa	9 302	9 689	10 074	108,3
27	Cypr	7 280	7 994	9 881	135,7
28	Malta	3 064	4 419	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu [sbs_na_1a_se_r2] (11.04.2019).

Wśród krajów z pierwszej „siódemki” najwyższy poziom dynamiki zanotowano we wspomnianej Szwecji. W badanym okresie nastąpił wzrost wartości produkcji sektora usług o 37,5%. Większą dynamiką analizowanego wskaźnika odznaczały się m.in. kraje takie, jak: Belgia, Dania, Słowacja, Irlandia czy Luksemburg, w którym przyrost w 2016 r. w stosunku do 2008 r. był ponad dwukrotnie większy i wyniósł 209,6%. Pośrednią przyczyną tak dużego wzrostu wartości produkcji mógł być niewielki rozmiar rynku wewnętrznego Luksemburga, co wywołało naturalną konieczność podejmowania działań w skali międzynarodowej, a także lokalizacja tego państwa w centrum Europy. Z tego względu w państwie tym jedną z lepiej rozwiniętych sekcji

usługowych jest transport i logistyka. Jednak największą wartość produkcji generuje sekcja M związany z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną, która w 2016 r. stanowiła 51,4% wartości produkcji całego sektora usług. W jej ramach wymienić można przykładowo prace badawcze i ekspertyzy: „*Luxembourg Institute of Health*”, czy też „*Centre for Systems Biomedicine*”, obie z zakresu biomedycyny. Kraj Beneluksu uczestniczy także w programach telekomunikacyjnych, obserwacyjnych, technologicznych i nawigacyjnych w ramach akcesji do Europejskiej Agencji Kosmicznej²⁵.

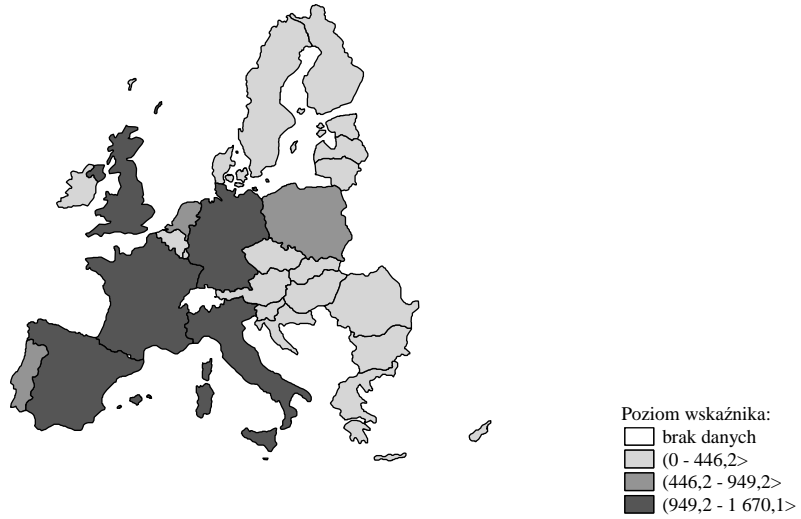
Należy wskazać na spadek wartości produkcji w badanym okresie w przypadku dwóch krajów członkowskich. W Portugalii dynamika tego wskaźnika w 2016 r. w stosunku do 2008 r. była niższa o 3,1%, w Grecji natomiast o 28,6%. W obu tych państwach sytuacja była i tak korzystniejsza niż w 2012 r., a w znacznej mierze wynikała z kryzysu gospodarczego, który szczególnie dotknął Grecję. Od 2006 r. aż do 2013 r. większość wskaźników ekonomicznych w tym państwie była niekorzystna. Nawet, gdyby powszechnie znany kryzys w Grecji nie wystąpił, to i tak jest to jedna ze słabszych gospodarek krajów UE pod względem konkurencyjności, dodatkowo ze stosunkowo słabym poziomem integracji międzynarodowej. Jedną ze specyficznych cechy tego kraju jest notoryczna dominacja sektora publicznego w generowaniu produktu krajowego brutto (PKB), którego udział w 2013 r. wynosił 40%. Dodając do tego, bardzo duże uzależnienie gospodarki Grecji od usług żeglugowych oraz turystyki, a także wspomniany kryzys, uzasadnionym staje się najniższy poziom wskaźnika wartości produkcji sektora usług – 71,4%²⁶. Polski sektor usług uplasował się mniej więcej w połowie zestawienia. W stosunku do Wielkiej Brytanii, państwa liderującego w UE pod względem wartości produkcji, Polska wytworzyła aż o 1 125 104 mln euro mniejszą wartość produkcji, co stanowiło różnicę na poziomie 88,6%.

W celu syntetycznego przedstawienia wszystkich omawianych do tej pory wskaźników, zaprezentowano je na rysunku 1 wraz z podziałem na poziomy takie jak: niski, średni oraz wysoki. Poziom wszystkich wskaźników (liczba przedsiębiorstw, liczba zatrudnionych, wartość produkcji) w sektorze usług państw UE był bardzo zbliżony do siebie. Wystąpiły jedynie różnice w przypadku Hiszpanii, w której odnotowano liczbę przedsiębiorstw na średnim poziomie, na niskim zaś – liczbę zatrudnionych oraz wartość produkcji. Kolejnymi dwoma krajami, które były nieco zróżnicowane w zakresie poziomu wskaźników były Polska oraz Szwecja. Pierwsze z wymienionych państw cechowało się średnim poziomem liczby przedsiębiorstw oraz osób zatrudnionych, natomiast wartość produkcji uznana została jako niska. Szwecja zaś odznaczała się niskimi poziomami w ramach zatrudnienia i liczby przedsiębiorstw, ale wartość produkcji zaliczona została do średniego przedziału.

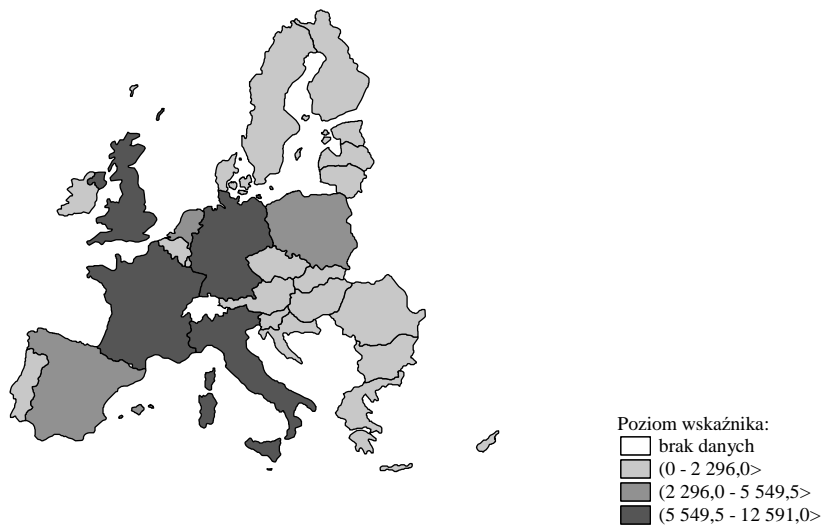
²⁵ Thelen C.: *Gospodarka Luksemburga – otwarta, dynamiczna, pewna*. Broszura Luksemburskiej Izby Gospodarczej, 2018, s. 23–25, 32.

²⁶ <http://rig.katowice.pl/files/Wsp%C3%B3lC5%82praca%20Mi%C4%99dzynarodowa/40.%20Grecja.pdf>, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.

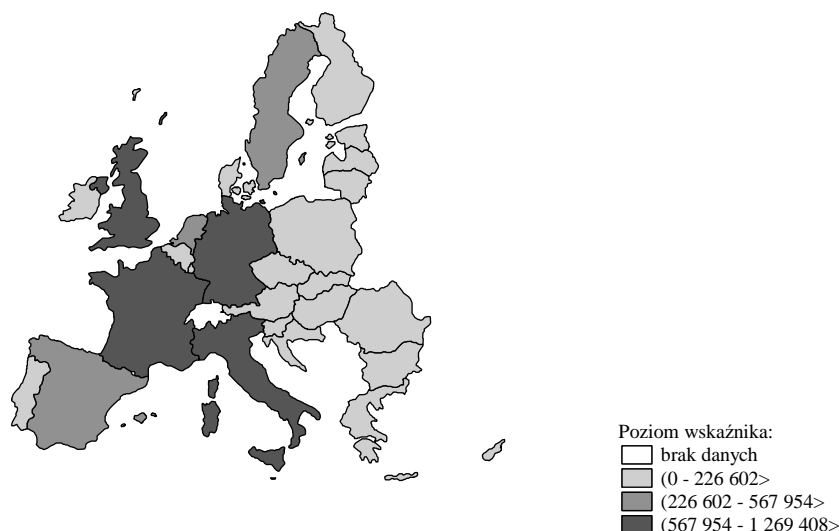
Liczba przedsiębiorstw w sektorze usług w krajach UE (w tys.)

Liczba zatrudnionych w sektorze usług w krajach UE (w tys.)

Wartość produkcji w sektorze usług w krajach UE (w mln euro)

Rysunek 1. Poziom wskaźników charakteryzujących sektor usług w krajach UE w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu [sbs_na_1a_se_r2] (11.04.2019) z wykorzystaniem oprogramowania Statistica.

Podsumowanie

Celem opracowania była identyfikacja potencjału produkcyjnego państw UE. W tym kontekście oraz na podstawie wykorzystanych metod badawczych należy zauważyć, że najlepszymi wynikami w zakresie interpretowanych indyktorów odznaczało się siedem państw. W zakresie liczby przedsiębiorstw oraz ilości zatrudnionych osób były to: Niemcy, Wielka Brytania, Francja, Włochy, Hiszpania, Holandia oraz Polska. Dodatkowo, intuicyjnie można zauważyć zależność, że im większa była ludność danego państwa, tym większe było zatrudnienie w sektorze usług. W odniesieniu do trzeciego analizowanego wskaźnika, jakim była wartość produkcji, tylko ostatnie z wymienionych państw zastąpiła Szwecja. Największą dynamikę wartości produkcji, liczby przedsiębiorstw oraz zatrudnienia zidentyfikowano w Szwecji, Irlandii oraz Luksemburgu.

Dodatkowo należy zauważyć, że analiza potencjału produkcyjnego sektorów usługowych spowodowała, że możliwe stało się podzielenie państw UE na dwie części – zachodnią i wschodnią, a granicą tego podziału okazała się być zachodnia granica Polski. Generalnie na podstawie zebranego i syntetycznie opracowanego materiału badawczego można stwierdzić, że weryfikowany potencjał był na wyższym poziomie w krajach na zachód od Polski. Druga część Europy cechowała się zdecydowanie niższymi indyktorami. Wśród krajów wschodniej partii UE na uwagę zasługuje słowacki sektor usług z uwagi na dynamikę zmian omawianych wskaźników. Tempo przyrostu liczby przedsiębiorstw, wielkości zatrudnienia i wartości produkcji w Słowacji

było największe wśród krajów we wschodniej części UE, a w przypadku pierwszych dwóch wielkości największe w całej Europie. W badanych latach 2008–2016, Słowacja była krajem o zdecydowanie największym przyroście liczby przedsiębiorstw oraz zatrudnionych w sektorze usług. Taki stan wynikać mógł z trzech przesłanek natury ekonomicznej. Po pierwsze wpływ na to miała deregulacja gospodarki, po drugie był to efekt kryzysu gospodarczego. Po ostatnie gwałtowny wzrost liczby podmiotów, który nastąpił szczególnie w latach 2008-2012 był efektem akcesji Słowacji do strefy wspólnej waluty euro w 2009 r. Takie przyrosty odnotowano jeszcze w krajach, które w badanym okresie przyjęły wspólną walutę, tj. Estonia, Litwa i Łotwa. Na przykładzie wspomnianych państw można wnioskować, że wzrost potencjału produkcyjnego w zakresie liczby przedsiębiorstw oraz zatrudnienia był związany z przystąpieniem danego państwa do strefy euro. Przypadek słowackiego sektora usług nie był więc odosobniony w UE. Jak wskazano, wszystkie wymienione państwa reprezentowały wschodnią część Europy, a mimo to, skala zmian liczby zarejestrowanych firm usługowych była większa niż w przypadku innych państw tej części kontynentu, np. Polski, Czech, Bułgarii, Rumunii, Węgier czy Grecji. Należy dodać, że ta pozytywna dynamika odnotowana na Słowacji, w Estonii, na Litwie czy Łotwie miała miejsce przy jednoczesnym relatywnie niskim poziomie badanych wskaźników w stosunku do pozostałych krajów UE.

Zaprezentowane w opracowaniu wyniki badań dotyczące potencjału produkcyjnego sektora usług w przyszłości mogą zostać rozszerzone o efekty wykorzystania tego potencjału w praktyce, a więc o analizę produktywności. Dodatkowo niezwykle istotnym i znaczącym aspektem w zakresie poruszanej problematyki może być wpływ innowacyjności (postępu technicznego) na produktywność. Na znaczenie innowacyjności w produktywności (w tym także sektora usług) wskazano niejednokrotnie w opracowaniu.

Należy nadmienić, że zaprezentowane w opracowaniu wyniki są jedynie częścią większych badań dotyczących produktywności sektora usług w państwach UE. Jednocześnie przedstawiony w artykule materiał badawczy nie ma charakteru statystycznego i nie może być podstawą do formułowania wniosków ogólnych, jednakże może stanowić pewien punkt odniesienia w pogłębionych badaniach nad tą problematyką.

Bibliografia

- Bartkowiak R.: *Historia myśli ekonomicznej*. Wydawnictwo PWE, Warszawa, 2003.
- Cyrek M.: *Współczesne zmiany struktury sektora usługowego*. [w:] Funkcjonowanie gospodarki polskiej w warunkach integracji i globalizacji, red. D. Kopycińska, Katedra Mikroekonomii, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2005, s. 279-289.
- Dudziak A., Piekarski W., Stoma M.: *Zarządzanie produktywnością a ryzyko operacyjne działalności polskich przedsiębiorstw*, monografia pokonferencyjna: „Innowacje w Zarządzaniu i Inżynierii Produkcji”, Zakopane, 2014, s. 237-246.
- Eurostat [sbs_na_1a_se_r2], dostęp on-line dn. 21.03.2019 r.
- Golnau W: *Znaczenie płacy minimalnej dla funkcjonowania rynku pracy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, 2007.
- Gospodarka Słowacji w pierwszym kwartale 2016 r.* Urząd Statystyczny RS, Narodowy Bank Słowacji, Ministerstwo Finansów Republiki Słowackiej, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.:

https://bratyslawa.msz.gov.pl/pl/c/MOBILE/wspolpraca_dwustronna/wspolpraca_gospodarcza/sytuacja_gospodarcza/gospodarka_slowacji_w_pierwszym_kwartale_2016_roku.

<http://rig.katowice.pl/files/Wsp%C3%B3lpraca%20Mi%C4%99dzynarodowa/40.%20Grecja.pdf>, dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.

<https://wynagrodzenia.pl/gus/dane-wojewodzkie/polska>, dostęp on-line dn. 17.05.2019 r.

Jarmołowicz W., Knapieńska M.: *Koszty i produktywność pracy w Polsce i Unii Europejskiej – elementy analizy porównawczej*. Studia Ekonomiczne, 196. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2014, s. 13.

Key figures on Europe 2017 edition. Statistical books. Eurostat. European Union, 2017. Dostęp on-line dn. 16.05.2019 r.: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ec0bf3c8-bac1-11e7-a7f8-01aa75ed71a1>.

Kozioł L.: *Metodyczne aspekty oceny produktywności*. Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie, 727, 2007, s. 25-40.

Kozioł W.: *Płaca minimalna w świetle teorii kapitału ludzkiego*. Studia Ekonomiczne, 161. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, 2013, s. 63-72.

Krajewska A.: *Refleksje o płacy minimalnej*. Studia Prawno-Ekonomiczne, t. XCIV, 2015, s. 303–316.

Manning A.: *The real thin theory: monopsony in modern labour markets*, Labour Economics, 10(2), 2003, s. 105–131.

Nyk M.: *Płaca minimalna wobec oczekiwań podażowej strony rynku pracy*. Studia Prawno-Ekonomiczne, t. XCV, 2015, s. 289-300.

Petrongolo B., Pissarides C.A.: *Scale effects in markets with search*. The Economic Journal, Vol. 116, Issue 508, 2006, s. 21-44.

Skórska A.: *Determinanty i perspektywy rozwoju sektora usług w Polsce – zmiany wewnątrzsektorowe* [w:] Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 30(4). Przemiany sektora usług transportowych i turystycznych, red. Z. Ziolo, T. Rachwała, Wydawnictwo Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków, 2016, s. 7-20.

Smoleński S.: *Zarządzanie produktywnością w przedsiębiorstwie*. Wydawnictwo Ośrodek Postępu Organizacyjnego, Bydgoszcz, 2000.

Thelen C.: 2018. *Gospodarka Luksemburga – otwarta, dynamiczna, pewna*. Broszura Luksemburskiej Izby Gospodarczej.

Uliszak R., Grad N.: *Innowacyjność kluczem rozwoju firmy IBM*. Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, 20/2012, s. 40–53.

Węgrzyn G., Miłaszewicz D.: *Sektor usług w gospodarce opartej na wiedzy – analiza porównawcza*. Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego 47/3, 2017, s. 433-444.

Wierzbicka W.: *Produktywność pracy przedsiębiorstw prywatnych w Polsce – ujęcie regionalne*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Seria: Administracja i Zarządzanie, 97, 2013, s. 241-255.

Wysocki F. Lira J.: *Statystyka opisowa*. Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, Poznań, 2005.

Zielińska-Głębocka A.: *Analiza produktywności polskiego przemysłu. Aspekty metodyczne i empiryczne*. Ekonomista, 3/2004, s. 335-358.

Abstract

This study addresses widely understood issues regarding productivity in the service sector and also extends to aspects of innovativeness within the sector. Results of the research presented in the article are based on secondary data gathered from the European base of statistical knowledge – Eurostat. The research also aims to evaluate the role and meaning of the service sector in national

economies of EU countries in the 21st century. From this perspective, one of the goals was to identify the production potential within the service sectors of EU members. Methods used to achieve this goal included secondary data analysis, a review of domestic and foreign literature on the subject and basic statistical methods (standard deviation, arithmetic average), especially when aggregating countries into groups by specific production potential of service sectors.

Taking into consideration all the indicators of production potential, which were analysed in the study (number of enterprises, number of people hired, value of production) for EU countries, the service sectors which had the highest production potential were found within: France, Great Britain, Germany, Italy and Spain – with the exception of production value. Poland was classified into the group of countries with average potential, except for the indicator identifying the value of production, which had a low level.

Key words: production potential, productivity, services sector, EU member states

JEL Codes: D24, L80, O52

Informacje o autorze:

dr Kamil Decyk

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,

Wydział Nauk Ekonomicznych,

Katedra Ekonomiki Przedsiębiorstw

ul. Oczapowskiego 4

10-719 Olsztyn

e-mail: kamil.decyk@uwm.edu.pl,

ORCID 0000-0002-8590-4185